

Yttrande

Betänkandet SOU 2021:28 Immunitet för utställningsföremål
Dnr Ku2021/01236

Sammanfattning

Statens museer för världskultur (SMVK) instämmer i stort med utredarens förslag och ser positivt på att en lag om immunitet för utställningsföremål kommer till stånd. Myndigheten har dock några synpunkter på delar i utredningens förslag som behandlas under avsnittsrubrikerna nedan.

Som expertmyndighet för samlingar med framför allt arkeologiska och etnografiska föremål med ursprung utanför Sverige ser SMVK en risk i att lagen ämnar omfatta privata aktörer. Detta riskerar att öppna för illegal handel med kulturföremål. Därför vill myndigheten poängtera vikten av att den handläggande myndigheten ges resurser och håller sig uppdaterad kring problematiken med hotade kulturarv och trafficking av kulturföremål.

Avsnitt 7.4.3 Prövningsmyndighet och det formella förfarandet

SMVK anser att förslaget med Riksantikvarieämbetet som ansvarig prövningsmyndighet är bra. Det är viktigt att kompetensen finns hos prövningsmyndigheten kring problematiken med hotade kulturarv och trafficking av illegalt förvärvade föremål. Framför allt eftersom lagförslaget öppnar upp för att ge även privata utlånare immunitet.

Ansökningar i syfte att ge föremål en legitimitet genom att de exponeras på utställningar och ”skyddas” från rättsliga processer behöver motverkas aktivt och i samarbete med andra myndigheter som SMVK, Tullverket, Polisen, med flera. Därför bör det i prövningsmyndighetens uppdrag ingå att upprätthålla en tät dialog med SMVK i de ansökningar som tar upp utställningsföremål som kan misstänkas ha koppling till hotade kulturarv och illegal handel med kulturföremål.

Avsnitt 7.4.4 Sekretess för vissa uppgifter i låneavtalet

SMVK ser inte att förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är ändamålsenlig i förhållande till att motverka handel med hotade kulturarv eller illegal handel av kulturföremål.

Om förslaget till ändring i OSL beslutas av riksdagen anser SMVK att man bör beakta allmänhetens rätt att ta del av handlingar *innan* de lämnas in till prövningsmyndigheten. Hos de museer/museimyndigheter som ingår låneavtal med enskilda finns möjlighet för allmänheten att begära ut låneavtalet i sin helhet innan låneavtalet kommer till prövningsmyndigheten.

Avsnitt 7.4.6 Beslutet om immunitet

Utredningen föreslår att ett beslut i det enskilda fallet ska kunna meddelas med en giltighetstid om högst 18 månader. Den immunitetstid som har bestämts i ett beslut kan inte senare förlängas. Uppstår det ett behov av en fortsatt immunitet får en ny ansökan ges in för prövning.

SMVK anser att en begränsning till 18 månader är till nackdel för utställningsverksamheten och den administration som då påverkas om något föranleder att immunitetsperioden behöver förlängas. Att då inte kunna ansöka om en motiverad förlängning är inte effektivt, varken för museimyndigheten som ska upprätta handlingarna på nytt eller för prövningsmyndigheten. Enligt myndighetsförordning (2007:515) 3 § ska ledningen för verksamheten se till att den bedrivs effektivt, vilket inte blir fallet om en ansökan om immunitet inte kan förlängas utan att en förnyad ansökan ska inlämnas. I likhet med att den statliga utställningsgarantin (1998:200) kan förlängas utan förnyad ansökan bör en förlängning av immuniteten kunna göras på ett enkelt sätt.

SMVK föreslår därför att ett tillägg, som visas med fet stil nedan, görs i förslaget till lag (2022:xx) om immunitet för utställningsföremål:

Beslut om immunitet

6 § Ett beslut om immunitet ska innehålla uppgifter om

1. sökanden och utlånaren,
2. utställningsföremålet som möjliggör identifiering av det, och
3. den tid beslutet om immunitet ska gälla.

Ett beslut om immunitet kan meddelas för högst 18 månader i taget. Sökande kan inkomma med ansökan om förlängning och ska skriftligen ange anledningen till detta i Ansökan om förlängning.

Avsnitt 8.2.1 Offentligfinansiella konsekvenser

Det är viktigt att prövningsmyndigheten som handlägger ansökan om Immunitet för utställningsföremål får de resurser som krävs för att handlägga ärendena inom en tidsperiod som är rimlig för utställningsproduktionsprocesser. I vårt fall skulle en ärendehantering på 4–6 veckor vara rimlig.

Avsnitt 9.3 Förslaget till en förordning (2022:xx) om immunitet för utställningsföremål

Om en Ansökan om förlängning av immunitetstiden kan göras istället för att ansöka på nytt bör förordningen (2022:xx) om immunitet för utställningsföremål även ta upp detta i 1 § enligt följande:

Nuvarande förslag:

1 § Riksantikvarieämbetet ska pröva ansökningar enligt lagen (2022:xx) om immunitet för utställningsföremål.

Vårt förslag:

1 § Riksantikvarieämbetet ska pröva ansökningar *och ansökningar om förlängning av immunitetstiden* enligt lagen (2022:xx) om immunitet för utställningsföremål.

I detta ärende har Överintendent Ann Follin beslutat.

Charlotta Ödvall, Biträdande samlingschef, och Stefan Johansson, Avdelningschef för Innehåll och lärande, har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har stabschef Karl Magnusson medverkat.

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA MUSEET**
ÖSTASIATISKA MUSEET
MEDELHAVS MUSEET
VÄRLDSKULTUR MUSEET